

شبهه واقفیه در مورد امام جواد(ع)/جوادالائمه؛ برکت بزرگ برای شیعیان

کلینی در کافی نقل کرده است وقتی خداوند امام جواد(ع) را به امام رضا(ع) عطا کرد، حضرت فرمود: این مولودی است که خداوند با برکت تر از او برای شیعیان ما نیاورده است.

کلینی در کافی نقل کرده است وقتی خداوند امام جواد(ع) را به امام رضا(ع) عطا کرد، حضرت فرمود: این مولودی است که خداوند با برکت تر از او برای شیعیان ما نیاورده است.

به گزارش خبرنگار مهر، ولادت امام جواد(ع) فرصت مناسبی است که با تامل دوباره در مورد فرقه واقفیه و همچنین شبهاتی که از سوی آنها مطرح شده است، درک بهتری از مقام امامت بدست آوریم. در این گزارش سعی شده است با بررسی برخی شبهات واقفیه و سن کم امام جواد(ع) در زمانی که به مقام امامت نائل شدند، به برخی از این شبهات پاسخ دهیم. مشروح این گزارش را در ادامه می خوانید.

مقام والای مادر امام جواد(ع)

امام نهم، محمد بن علی التقی، حضرت جواد(ع) به نقل ابن عیاش، در روز دهم رجب، دیده به جهان گشود، مادرش ام ولد، و نامش «سبیکه» بود. حضرت رضا(ع) نام او را «خیزران» گذاشت. او از اهالی «نوبه» از خاندان «ماریه قبطیه» مادر ابراهیم پسر رسول خدا(ص) بود، و از بهترین بانوان عصرش به شمار می آمد، و پیامبر(ص) در سخنی به او اشاره کرده و می فرماید: «پدرم به فدای بهترین کنیزان اهل نوبه که پاکیزه بود.»

در روایتی آمده است: یزید بن سلیط به قصد انجام عمره، به سوی مکه حرکت کرد، در مسیر امام کاظم(ع) را ملاقات نمود، امام کاظم(ع) به او فرمود: من امسال دستگیر می شوم، و امر امامت به عهده پسر من علی(ع) است. سپس فرمود: «ای یزید بن سلیط، هنگامی که به آن مکان عبور کردی و او -حضرت رضا(ع)- را ملاقات نمودی به او بشارت بده که بزودی پسری امانت دار و مبارک، برای او متولد می شود، و او به تو خبر می دهد که با من ملاقات نموده ای، در این هنگام به او خبر بده، کنیزی که این پسر از او متولد می شود، از خاندان ماریه قبطیه، کنیز رسول خدا(ص) است، و اگر توانستی سلام مرا به آن کنیز برسان.»

در عظمت مقام ارجمند این بانو، همین حدیث معتبر کافی است، که امام کاظم(ع) به یزید بن سلیط امر می کند سلام مرا به او برسان، چنانکه رسول خدا(ص) به جابر بن عبد الله انصاری امر کرد، سلام مرا به ابوجعفر امام باقر(ع) برسان. لازم به ذکر است این روایت در کتاب الأنوار البهیة، صفحه ۳۹۱ آمده است.

شبهه افکنی واقفیه به بهانه بچه دار نشدن امام رضا(ع)

در کتاب عیون اخبار رضا آمده است حسین بن قیاما که از رؤسای واقفیان بود از حضرت رضا(ع) اذن ملاقات خواست و وقتی با امام روبرو شد، پرسید: شما امام هستید؟ حضرت فرمود: بله من امامم، ابن قیاما گفت: من خدا را شاهد می گیرم که تو امام نیستی، امام مدتی سر بزیر افکنده خاموش بود و با انگشت بر زمین میزد بعد سر برآورده فرمود: از کجا میدانی که من امام نیستم؟ ابن قیاما گفت: چون از امام صادق(ع) برای ما را روایت کرده اند که فرموده است: امام عقیم و بدون فرزند پسر نخواهد بود و سستی از شما گذشته و فرزندی ندارید!

حضرت بار دیگر به فکر فرو رفت و بیش از پیش طول داده آنگاه سر برافراشت و گفت: من نیز خداوند را شاهد می گیرم که چند روزی نمی گذرد که خداوند رحمان به من پسری عنایت خواهد کرد. عبد الرحمن بن ابی نجران گوید: ما ماه ها را انگشت شماری می کردیم، از آن روزی که این سخن رفته بود يك سال نگذشته بود که خداوند حضرت جواد(ع) را به او عطا فرمود.

اما وسوسه های واقفیه به حدی بود سبب شد که حتی پس از ولادت امام جواد(ع) برخی از نزدیکان امام رضا(ع) در خصوص اینکه این مولود فرزند ایشان باشد تشکیک ایجاد کرده و ادعا کردند امام جواد(ع) فرزند امام رضا(ع) نیست. برای این منظور قیافه شناسی را حاضر کردند تا این موضوع را اثبات کند.

برای بررسی دقیق تر این موضوع و مسئله ایجاد تشکیک در مورد امامت امام رضا(ع) به سراغ یکی از کارشناسان دینی کشور رفتیم تا نظری وی را در این خصوص جویا شویم؛

حجت الاسلام حسین شهامت، کارشناس سیره و تاریخ اهل بیت(ع) در خصوص این موضوع گفت: قضیه تشکیک در امامت امام رضا(ع) از اینجا نشأت می‌گرفت که عده ای پس از شهادت حضرت موسی بن جعفر بر امامت توقف کردند و به واقفیه معروف شدند. بهانه آنها این بود که امام رضا دارای فرزند نیستند و به همین دلیل نمی‌توانند امام شیعیان باشند. امام رضا(ع) در پاسخ به حسین بن قیاما فرمود خداوند به من فرزندی عطا می‌کند که «یفرغ بهی بین الحق و الباطل»، یعنی به وسیله آن فرزند بین حق و باطل فاصله می‌اندازد و حق را آشکار می‌کند.

وی در خصوص دلایل اصلی جریان واقفیه بر وقوف بر امامت گفت: بعضی از آنها سمت نمایندگی امام کاظم(ع) را داشتند و به خاطر شرایط زندانی موسی بن جعفر(ع) سرمایه‌های زیادی در دست آنها بود که باید آن را به دست امام رضا می‌رساندند. لذا می‌خواستند به شکلی در آنها تصرف کرده و آن را به دست امام رضا ندهند.

این کارشناس دینی با بیان اینکه دنیا در هر زمانی به شکلی جلوه می‌کند، گاهی به شکل غصب حکومت و گاهی به شکل ظواهر مادی گفت: این جریان به دنبال بهانه بودند که از این امکانات و سرمایه‌ها بهره‌برداری کنند و زیر بار امامت امام رضا نروند و این ثروت‌ها در دست خودشان باقی بماند. لذا مسئله فرزند امام رضا را نیز بهانه کردند و گفتند ولی خدا نمی‌تواند بدون فرزند باشد.

مولود با برکت

وی با اشاره به تعبیری که امام رضا(ع) در مورد امام جواد(ع) پس از ولادت ایشان به کار بردند، گفت: در نهایت وقتی خداوند امام جواد(ع) را به امام رضا(ع) عطا فرمود ایشان تعبیری را به کار بردند که این تعبیر چند جا از آن حضرت از جمله در سفر حج نقل شده است. راوی به نام یحیی سفیانی نقل می‌کند که در سفر حج بودم حضرت امام رضا(ع) حضور داشتند و فرزندشان ابن الرضا(ع) در سن دو یا سه سالگی بودند که ایشان را همراه خود آورده بودند. امام رضا(ع) بنا داشتند که مکرر این فرزند را به شیعیان نشان دهند و در این حین می‌فرمودند: هَذَا الْمَوْلُودُ الَّذِي لَمْ يُوَلَدْ فِي الْإِسْلَامِ مِثْلَهُ مَوْلُودٌ أَكْبَرُ بَرَكَةٍ عَلَى شِيعَتِنَا مِنْهُ، یعنی این مولودی است که خداوند با برکت تر از او برای شیعیان ما نیاورده است. این روایت را مرحوم کلینی در کافی نقل فرموده است.

چگونه امام جواد در سنین کودکی به امامت رسید؟

این کارشناس دینی در رابطه با اینکه امام جواد در سنین کودکی به مقام امامت نائل شدند، گفت: نکته دیگری که قابل طرح است سن کم حضرت جواد در رسیدن به امامت است که ممکن است واقفیه و دیگران شبهاتی در این خصوص ارائه کنند. مسئله اینکه کسی در سن خردسالی به مقام الهی برسد در سابقه تاریخ پیشینه داشته است و در قرآن کریم نیز ذکر شده است. در مورد حضرت یحیی(ع) آمده است که «وَآتَيْنَاهُ الْحِكْمَ صَبِيًّا»، مفسرین حکم را به معنای مقام دانش و فهم و همان مقام نبوت دانسته‌اند. یعنی این مقام در زمان خردسالی به آن حضرت داده شده است. یا در مورد حضرت عیسی(ع) هم همینگونه است. وقتی مادر حضرت عیسی(ع) را مورد اتهام قرار دادند، حضرت عیسی به سخن آمد و فرمود اِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا وَجَعَلَنِي نَبِيًّا وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا، خداوند مرا مبارک و با برکت قرار داد. همین تعبیر مبارک را نیز حضرت علی بن موسی الرضا در مورد فرزند بزرگوار خود فرمودند.

وی ادامه داد: حضرت عیسی در آنجا فرمود «وَجَعَلَنِي نَبِيًّا وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا اَيْنَ مَا كُنْتُ وَ اَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَ الزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا وَ بَرًّا بِوَالِدَتِي» لذا این در تاریخ پیشینه داشته که مقام نبوت و مقام امامت یک مقام عند الله است و افاضه از نزد پروردگار است و پروردگار ممکن است آن را در کسی که در سن خردسالی است قرار دهد.

تعبیر امام رضا(ع) در مورد امام جواد(ع): بزرگترین برکت برای شیعیان

این کارشناس سیره اهل بیت گفت: مبارک بودن حضرت جواد که امام رضا به آن اشاره کرد یکی از جهت خنثی شدن مکر واقفیه است. یعنی با ولادت امام جواد ابهام از ذهن بسیاری از شیعیان که تحت تاثیر تبلیغات مسموم قرار گرفته بودند رفع شد. اهل بیت از جهات مختلف در محاصره این مشکلات بودند که بخشی از آن از سوی حکام بود و بخشی از جهت القاءات دشمنان و ناصبی‌ها بود و برخی هم از طرف منفعت طلبان بود. در نهایت بخشی از مشکلات هم شامل جهل مردم می‌شد. لذا ولادت امام جواد سبب شد شبهه‌کسانی که از روی جهل به امامت امام رضا شک کردند، رفع شد.

برخوردهای با احترام از سوی شخصیت‌های بزرگ

حجت الاسلام شهابت به بیان نمونه ای تاریخی در مورد احترام به مقام والای امام جواد(ع) اشاره کرد و در این خصوص گفت: از جمله شخصیت های فاخر دوران امام جواد(ع) جناب علی بن جعفر است که عموی امام رضا(ع) هستند. این برادر حضرت موسی بن جعفر(ع) با سن بالا و محاسنی سفید در مسجد پیامبر نشسته بود و مشغول درس و بحث بود. جناب کلینی این روایت را در جلد یک اصول کافی نقل کرده است. عده ای از شاگردان و مریدان دور او نشسته بودند که امام جواد(ع) در سن نوجوانی وارد مسجد می شود. تا جناب علی بن جعفر آن حضرت را دید از جا برخاست و با عشق و علاقه به طرف امام جواد دوید و آن حضرت را در آغوش گرفت و صورت و پیشانی آن حضرت را بوسید. امام جواد به رسم ادب الهی که داشتند فرمودند: «عمو جان شما بنشینید. ایشان در جواب عرضه داشت چطور بنشینم در حالی که شما ایستاده هستید؟ این کلام رد و بدل شد اما وقتی امام جواد تشریف بردند، یاران و کسانی که دور جناب علی بن جعفر بودند به ایشان انتقاد و اعتراض کردند که شما با این محاسن سفید و کمر خمیده در مقابل یک نوجوان این احترام را می گذارید؟ ایشان جمله جالبی را گفتند که وقتی خدا این محاسن من را لایق مقام امامت و پیشوایی نداند و این جوان را لایق بداند و او را در این جایگاه قرار دهد، این فضیلت را انکار کنم؟ من پناه می برم به خدا از وسوسه های شما و من برای او در این سن پیری مثل یک بنده هستم در مقابل مولای خود.

ایجاد زمینه فکری برای مسئله غیبت

حجت الاسلام شهابت در مورد نائل شدن حضرت مهدی(عج) در سنین خردسالی به امامت و مشابهت این امر با مسئله امام جواد(ع) گفت: می توان گفت بوسیله جریانی در مورد ولادت حضرت امام جواد بوجود آمد بستر و زمینه فکری برای مسئله غیبت حضرت مهدی(عج) فراهم شد. با توجه به شرایط زمان حضرت مهدی که آن حضرت در اختفا به دنیا آمد و در اختفا به مقام امامت رسید و در سن خردسالی به غیبت رفتند، اگر جریانی مثل جریان امام جواد پدید نیامده بود و شیعه حضور ذهنی در مورد این مسئله نداشت شاید مسئله مهدویت به راحتی قابل قبول نبود.

وی ادامه دارد: برکت دیگر هم اینکه این ولادت یکی از عظمت های دستگاه امامت را در آن عصر مطرح کرد. همانطور که امیرالمومنین و دیگر امامان در سنین مختلف نقش امامت را ایفا کردند و مطرح شدند، امام در سن خردسالی نیز می تواند نقش عالی از خود باقی بگذارد و این هم یکی از برکاتی بود که درخشندگی جایگاه امامت را نشان داد که این امر سن نمی شناسد و این هم یکی از واقعیاتی بود که در زندگی امام جواد محقق شد.

اعتراف علمای دیگر مذاهب به فضائل امام جواد(ع)

این کارشناس دینی به دو نمونه از اعترافات علمای دیگر مذاهب در مورد امام جواد(ع) اشاره کرد و گفت: محمد بن طلحه شافعی در فصول المهمه نقل کرده است که «و ان کان صغیر السن فهو کبیر القدر»، یعنی اگرچه او سن کمی دارد اما قدر منزلتش بزرگ است، رفیع الذکر است و بلند آوازه و بلند مرتبه است. ابن حجر هیتمی در صواعق محرقه تعبیری در مورد امام جواد دارد که می گوید مامون او را به دامادی انتخاب کرد زیرا با وجود کمی سن از نظر علم و آگاهی و حلم بر دانشمندان زمان خودش برتری داشت. این اعترافاتی است که کسانی که در مذهب حقه امامیه هم نیستند نسبت به امام جواد(ع) ابراز داشته اند.